

Sygn. akt VIII C 3108/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2020 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi VIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Tomasz Kalsztejn

Protokolant:

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2020 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa F. Bank p.l.c. z siedzibą w S.

przeciwko J. M.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego J. M. na rzecz powoda F. Bank p.l.c. z siedzibą w S. kwotę 4.398,38 zł (cztery tysiące trzysta dziewięćdziesiąt osiem złotych trzydzieści osiem groszy) z umownymi odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 26 lutego 2017 roku do dnia zapłaty;

2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

3. zasądzoną w punkcie pierwszym kwotę rozkłada pozwanemu na 44 miesięczne raty płatne w następujący sposób:

- pierwsze czterdzieści trzy raty w wysokości po 100 zł (sto złotych złotych);

- ostatnia czterdziesta czwarta rata w kwocie 98,38 zł (dziewięćdziesiąt osiem złotych trzydzieści osiem groszy)

płatne z góry do dnia 15 każdego miesiąca z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, ustalając termin płatności pierwszej raty na pierwszy miesiąc po uprawomocnieniu się wyroku;

4. zasądza od pozwanego J. M. na rzecz powoda F. Bank p.l.c. z siedzibą w S. kwotę 200 zł (dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu w części;

5. w zakresie oddalonej części powództwa nakazuje pobrać z zasądzonego w punkcie 1 (pierwszym) świadczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi kwotę 19,66 zł (dziewięćnaście złotych sześćdziesiąt sześć groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;

6. w zakresie uwzględnionej części powództwa odstępuje od obciążenia pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi przejmując je na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi.

Sygn. akt VIII C 3108/18

UZASADNIENIE

W dniu 3 sierpnia 2018 roku powód F. Bank p.l.c. z siedzibą w S., reprezentowany przez pełnomocnika będącego adwokatem, wytoczył przeciwko pozwanemu J. M., w elektronicznym postępowaniu upominawczym, powództwo o

zapłatę kwoty 4.746,64 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 26 lutego 2017 roku do dnia zapłaty oraz wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, że zawarł z pozwanym umowę pożyczki gotówkowej na kwotę 4.500 zł, którą pozwany zobowiązał się zwrócić wraz z kosztami pożyczki oraz odsetkami kapitałowymi w łącznej wysokości 4.107,32 zł. Pozwany na poczet zobowiązania dokonał wpłat w łącznej wysokości 1.993,20 zł, i zaniechał dalszej terminowej spłaty. Termin wymagalności pierwszej niespłaconej raty przypadł na dzień 12 grudnia 2016 roku. Wobec zaniechania spłat powód wypowiedział pozwanemu umowę z dniem 25 lutego 2017 roku. Pomimo wezwania do zapłaty pozwany nie uregulował zadłużenia dochodzonego przedmiotowym powództwem.

(pozew k. 3-5)

W dniu 7 września 2018 roku Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie, wydał nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, zgodnie z żądaniem pozwu, który pozwany zaskarżył sprzeciwem

w całości, wobec czego nakaz utracił w całości moc, zaś sprawa została przekazana do rozpoznania tutejszemu Sądowi.

(nakaz k. 5v, postanowienie k. 9v)

W sprzeciwie pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, zakwestionował powództwo co do zasady jaki i wysokości. Zakwestionował zasadność obciążenia opłatą administracyjną oraz opłatą z tytułu uruchomienia środków wskazując, iż z udzieleniem pożyczki nie wiązały się żadne czynności przygotowawcze.

(sprzeciw k. 6v-8)

W piśmie procesowym z dnia 14 stycznia 2019 roku pełnomocnik pozwanego wskazał, iż na dochodzoną pozwem kwotę składają się następujące kwoty: 4.294,51 zł tytułem niespłaconego kapitału pożyczki, 337,40 zł tytułem części proporcjonalnej opłaty administracyjnej oraz 114,73 zł tytułem odsetek od pożyczki za liczbę dni, przez którą pozwany wykorzystywał pożyczkę.

(pismo procesowe k. 13-18, pozew na urzędowym formularzu k. 14-18)

W odpowiedzi na sprzeciw pełnomocnik powoda zajął stanowisko jak dotychczas.

(odpowiedź na sprzeciw k. 36)

Na rozprawie w dniu 12 września 2019 roku nikt się nie stawił, pełnomocnicy stron prawidłowo zawiadomieni o terminie rozprawy.

Na rozprawie w dniu 29 października 2019 roku w imieniu powoda jego pełnomocnik nie stawił się – został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy. Pełnomocnik pozwanego podtrzymał stanowisko zawarte w sprzeciwie od nakazu zapłaty, wskazując iż w dacie podpisywania umowy pozwany nie miał możliwości działania z należytym rozeznaniem.

(protokół rozprawy z dnia 12.09.2019r. k. 41, protokół rozprawy z dnia 29.10.2019 r. k.51-52)

Postanowieniem z dnia 12 grudnia 2019 roku Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla Łodzi -Widzewa w Łodzi zwolnił pozwanego od kosztów sądowych w całości.

(postanowienie k. 64)

Na rozprawach w dniu 3 marca 2020 roku, w dniu 7 lipca 2020 roku oraz w dniu 22 października 2020 roku nikt się nie stawił.

(protokół rozprawy z dnia 3.3.2020 roku k. 93, protokół rozprawy z dnia 7.7.2020r. k. 103, protokół rozprawy z dnia 22.10.2020r. k. 115)

Na rozprawie w dniu 24 listopada 2020 roku pełnomocnik powoda nie stawił się, prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy. Pełnomocnik pozwanego poparł dotychczasowe stanowisko w sprawie oraz wniósł o nieobciążanie pozwanego kosztami oraz pomniejszenie należności głównej o dokonane wpłaty przez pozwanego i rozłożenie na raty po 100 zł miesięcznie pozostałej do zapłaty należności.

(protokół rozprawy z dnia 24.11.2020r. k. 119)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 15 czerwca 2016 roku pozwany J. M. zawarł z F. Bank p.l.c. z siedzibą w S. umowę pożyczki gotówkowej numer (...), zgodnie z treścią której, powód zobowiązał się do udzielenia pożyczki w kwocie 4.500 zł na zasadach określonych w umowie.

W myśl pkt 3 umowy pożyczka została udzielona na okres 720 dni, natomiast koszt całkowity pożyczki wyniósł 4.107,36 zł, w tym 212,70 zł miesięcznie dla początkowej kwoty kapitału pożyczki tytułem opłaty administracyjnej oraz 390 zł tytułem opłaty za uruchomienie pożyczki. Wysokość odsetek wynosiła 10% w skali roku. Łączna kwota do spłaty wynosiła 8.607 zł, spłata miała następować w 24 ratach zgodnie z harmonogramem spłat, począwszy od dnia 15 lipca 2016 roku. Strony również ustaliły, że w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki będą naliczane odsetki maksymalne za opóźnienie, a nadto pozwany wyraził zgodę na ponoszenie kosztów z tytułu upomnień wysłanych do pożyczkobiorcy w przypadku niedokonywania płatności.

(umowa pożyczki gotówkowej k. 25-25v, okoliczności bezsporne)

Pozwany nie zwrócił w ustalonym terminie udzielonej mu przez powoda pożyczki. Termin wymagalności pierwszej niespłaconej raty przypadł na dzień 12 grudnia 2016 roku. Wobec zaniechania przez pozwanego dalszych wpłat, powód w dniu 25 lutego 2017 roku wypowiedział pozwanemu przedmiotową umowę. Pomimo wezwania do zapłaty pozwany nie uregulował dochodzonego przedmiotowym powództwem zadłużenia.

(wypowiedzenie wraz z potwierdzeniem nadania k. 28-29, wezwanie do zapłaty k. 30, potwierdzenie nadania k. 31, okoliczność bezsporna)

Pozwany na poczet przedmiotowego zadłużenia dokonał wpłat w łącznej wysokości 1.993,20 zł.

(okoliczności bezsporne)

Z punktu widzenia psychiatrii w dacie zawarcia umowy pożyczki w dniu 15 czerwca 2016 roku J. M. miał możliwość działania z należyтым rozeznaniem oraz rozumienia w pełnym zakresie skutków zawartej umowy.

(opinia biegłego sądowego z zakresu psychiatrii k. 75-81)

Do dnia wyrokowania pozwany nie spłacił zadłużenia dochodzonego przedmiotowym powództwem.

(okoliczność bezsporna)

Pozwany J. M. na 62 lata, jest osobą samotną. Otrzymuje rentę chorobową w wysokości 2.070 zł, z której przeznacza 1.000 zł na utrzymanie mieszkania oraz 900 zł na leki i rehabilitację. Pozwany ma zaplanowaną operację kręgosłupa, posiada zobowiązania wynikające z licznych umów pożyczek. (oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku dochodach i źródłach utrzymania k.38-62, okoliczności bezsporne)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił bądź jako bezsporny, bądź na podstawie znajdujących się w aktach sprawy dowodów z dokumentów, które nie budziły wątpliwości, co do prawidłowości i rzetelności ich sporządzenia, nie były także kwestionowane przez żadną ze stron procesu.

Orzekając w przedmiotowej sprawie Sąd oparł się także na wydanej w toku sprawy przez biegłą sądową z zakresu psychiatrii opinii.

Opinia sądowo- psychiatryczna, zgodnie z którą J. M. w dacie zawierania przedmiotowej umowy pożyczki w dniu 15 czerwca 2016 roku nie był w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, została wydana przez biegłą, której kwalifikacje nie były kwestionowane i nie budziły najmniejszych wątpliwości sądu. Opinia została sporządzona w sposób rzeczowy i konkretny, zawierała jasne, logiczne i przekonujące wnioski. Ponadto nie była kwestionowana przez żadną ze stron, dlatego Sąd w pełni podzielił wnioski w niej zawarte.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w przeważającej części.

Za podstawę dochodzonego w sprawie roszczenia powód przyjął przepis art. 720 k.c. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury, kodeksowa definicja pożyczki wskazuje, że świadczeniem dającego pożyczkę jest przeniesienie na własność biorącego pożyczkę określonej ilości pieniędzy albo rzeczy oznaczonych co do gatunku i wykonanie tego świadczenia dający pożyczkę powinien udowodnić w procesie cywilnym. Dopiero wówczas zasadne staje się oczekiwanie od biorącego pożyczkę, że udowodni on spełnienie swego świadczenia umownego tj. zwrot pożyczki (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 17 kwietnia 2012 roku, I ACa 285/12, LEX nr 1162845). Innymi słowy pozwany, od którego powód domaga się zwrotu pożyczki nie musi wykazywać zwrotu pożyczki, dopóty powód nie wykaże, że pożyczki udzielił.

W rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości, iż pozwany zawarł z F. Bank p.l.c. z siedzibą w S. umowę, na mocy której powód przekazał do dyspozycji pozwanemu umówioną kwotę, którą wraz z odsetkami i kosztami pozwany miał zwrócić w terminie 720 dni od jej zawarcia. Na rzecz powoda zastrzeżono w umowie, w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki przez pozwanego, prawo do naliczania odsetek maksymalnych za opóźnienie.

Wątpliwości nie budziło ponadto, że strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej m.in. w zakresie udzielania pożyczek gotówkowych, a strona pozwana, jako osoba fizyczna jest konsumentem. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umowy z dnia 15 czerwca 2016 roku były dla jej stron wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana również in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą, a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określone postanowieniami umowy. Umowy konsumenckie podlegają bowiem ocenie w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ §1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta (por. m.in. wyrok SA w Warszawie z dnia 15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07, LEX).

Strona powodowa w pozwie domagała się zasądzenia od pozwanego kwoty 4.746,64 zł z tytułu umowy pożyczki gotówkowej z dnia 15 czerwca 2016 roku. Godzi się przypomnieć, że na oznaczoną w umowie całkowitą kwotę do spłaty (8.607 zł) składały się: kwota wypłacona pozwanemu – 4.500 zł, opłata za uruchomienie pożyczki – 390 zł, opłata administracyjna w wysokości 212,70 zł dla początkowej kwoty kapitału pożyczki oraz odsetki w wysokości 10% w skali roku. Pozwany wykonał swoje zobowiązanie tylko częściowo, zaniechał spłaty począwszy od 12 grudnia 2016 roku, pożyczkodawca wypowiedział więc umowę pożyczki z dniem 25 lutego 2017 roku.

W ocenie Sądu postanowienia przedmiotowej umowy dotyczące opłaty administracyjnej stanowią w istocie próbę obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych. Wskazana w umowie opłata administracyjna, tj. kwota 212,70 zł miesięcznie obliczana dla początkowej kwoty kapitału pożyczki, była pobierana za każdy okres odsetkowy i

doliczana do każdej raty pożyczki. Już sam w sobie sposób naliczania opłaty administracyjnej ukazuje jej bliźniacze podobieństwo do odsetek. Dokonując analizy treści umowy Sąd ustalił, że pożyczkodawca podjął próbę obejścia przepisu art. 359 § 2¹ k.c. poprzez zastosowanie zawyżonych opłat za obsługę pożyczki, co znajduje odzwierciedlenie w znacznie przekraczającej odsetki maksymalne rzeczywistej wysokości tychże. Mając na względzie, że w niniejszym przypadku mamy do czynienia z obrotem konsumenckim, Sąd uznał, iż stosowany przez powoda zabieg prowadzi do naruszenia interesów konsumenta. Zastrzeżenie takich opłat, zmierzające do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych jest niedopuszczalne (art. 359 § 2¹ k.c.), a zatem jako sprzeczne z ustawą – nieważne, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (art. 58 § 1 k.c.). Niezależnie od powyższych rozważań podnieść należy, że skoro omawiana opłata miała być pobierana za obsługę pożyczki, wątpliwości budzi uprawnienie powoda do jej pobierania za okres, przez który pozwany nie uiszczał rat, tj. od 12 grudnia 2016 roku (data wymagalności pierwszej niespłaconej raty) do dnia wypowiedzenia umowy (25 lutego 2017 roku). Niewątpliwie bowiem w tym okresie pożyczka nie była już obsługiwana. Wskazania wymaga również, że w sprawie w ogóle nie wyjaśniono, na czym ta obsługa miałaby polegać. Skoro opłata miała być pobierana za konkretną czynność (obsługę) to zasadność jej naliczenia konstytuowałaby się dopiero wówczas, gdyby czynność taka została w rzeczywistości podjęta. Powinność wykazania powyższego na mocy art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. obciążała powoda, który powinności tej nie sprostał. Podnieść wreszcie należy, że wysokość omawianej opłaty jest nie tylko nieproporcjonalna do kwoty udzielonej pożyczki (zgodnie z harmonogramem spłat łączna wysokość tej opłaty za cały okres pożyczki wynosiłaby 3.119,97 zł), ale także do rodzaju czynności, których podjęcie pokrywa. W ocenie Sądu trudno sobie bowiem wyobrazić, aby czynności przedsięwzięte przez powoda, związane z obsługą pożyczki, wymagały poniesienia wydatków we wskazanej kwocie.

W konsekwencji Sąd w omawianym zakresie - co do należności dochodzonych z tytułu opłaty administracyjnej - oddalił powództwo. W pozostałym zakresie powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Pełnomocnik pozwanego, powołując się na trudną sytuację materialną pozwanego i zły stan zdrowia, wniósł o rozłożenie należności po 100 zł miesięcznie.

Zgodnie z przepisem art. 320 k.p.c., w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie.

Przepis ten daje sądowi możliwość orzekania o sposobie spełnienia świadczenia w sposób bardziej dogodny dla zobowiązanego, aniżeli wynikałoby to z regulacji prawa materialnego. Uprawnienie do rozłożenia zasądzanego świadczenia na raty przysługuje Sądowi w szczególnie uzasadnionych wypadkach, a więc w sytuacjach, w których ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny spełnienie zasądzanego świadczenia byłoby dla pozwanego niemożliwe do wykonania lub w każdym razie bardzo utrudnione i narażałoby go na niepowetowane szkody. Trudności w spełnieniu świadczenia mogą być obiektywne bądź subiektywne - spowodowane działaniem samego dłużnika.

Należy podkreślić, że rozłożenie na raty należności nie eliminuje konieczności uwzględnienia żądania powoda zasądzenia na jego rzecz odsetek za okres do dnia wydania wyroku zasądzającego świadczenie, powoduje natomiast, że nie przysługują mu odsetki od świadczeń ratałnych za okres pomiędzy wydaniem wyroku a datą płatności poszczególnych rat (por. uchwała składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z 22 września 1970 roku, III PZP 11/70, OSNCP 1971/4/61, a także L. Stecki: Glosa do uchwały z 22 września 1970 roku, III PZP 11/70, OSPiKA 1971/11/202; por. też W. Siedlecki, w: Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz, t. I, Warszawa 1975, s. 504).

Zdaniem Sądu, w przedmiotowej sprawie istnieją podstawy do rozłożenia na raty zasądzanego świadczenia. Z jednej strony należy wskazać, że ryzyko wystąpienia okoliczności uniemożliwiających lub utrudniających spłatę pożyczki obciąża pożyczkobiorcę, czyli pozwanego, z drugiej jednak strony należy mieć na względzie fakt, że J. M. znajduje się w trudnej sytuacji finansowej i zdrowotnej, utrzymuje się wyłącznie z renty chorobowej w wysokości 2.070 zł, posiada inne zaciągnięte zobowiązania.

Korzystając z uprawnienia wynikającego z art. 320 k.p.c., Sąd miał na celu także uchronienie pozwanego od postępowania egzekucyjnego oraz naliczania kolejnych odsetek.

Mając powyższe na uwadze, Sąd zasądził od J. M. na rzecz powoda F. Bank p.l.c. z siedzibą w S. kwotę 4.398,38 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 26 lutego 2017 roku.

Zgodnie bowiem z treścią przepisu art. 359 § 1 k.c. odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, orzeczenia sądu lub decyzji innego właściwego organu; odsetki, zaś za czas opóźnienia należą się m.in. wówczas, gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego - art. 481 § 1 k.c., a więc nie spełnia świadczenia wymagalnego. Zgodnie z § 2 wskazanego przepisu, jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. W przedmiotowej umowie zastrzeżono, że w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki będą naliczane odsetki maksymalne za opóźnienie, wobec czego powodowi należą się odsetki w tej wysokości od dnia następnego od daty wypowiedzenia umowy, tj. od dnia 26 lutego 2017 roku.

Zasądzona kwota została przez Sąd rozłożona na 44 miesięczne raty, w tym 43 raty po 100 zł każda, ostatnia rata w wysokości 98,38 zł, płatnych z góry do 15 dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, z terminem płatności pierwszej raty na pierwszy miesiąc po uprawomocnieniu się wyroku.

Orzekając o kosztach postępowania, Sąd oparł się na treści art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Cytowany przepis ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Nie konkretyzuje on wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy sądowi (orzeczenie SN z 20 grudnia 1973r., II CZ 210/73, niepubl.). Taka uzasadniona sytuacja ma zdaniem Sądu miejsce w przedmiotowej sprawie. Pozwany znajduje się bowiem w trudnej sytuacji finansowej i zdrowotnej, jak wynika ze złożonego oświadczenia o stanie majątkowym nie posiada żadnych oszczędności, utrzymuje się z renty chorobowej. Nie ma innych dochodów, majątku, nie korzysta z żadnej pomocy. Nadto jest osobą chorą. W związku z powyższym Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w części.

W niniejszej sprawie nieuiszczone koszty sądowe wyniosły 280,73 zł tytułem wynagrodzenia biegłego. Strona powodowa przegrała niniejszą sprawę w 7%, wobec czego Sąd działając na podstawie art. 113 ust 1 u.k.s.c., stosownie do wyniku procesu nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi nieuiszczone koszty sądowe w wysokości 19,66 zł. Pozostałe nieuiszczone koszty sądowe należne od pozwanego w zakresie uwzględnionej części powództwa, Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa mając na uwadze treść art. 100 ust. 2 oraz art. 113 u.k.s.c.

Z powyższych względów orzeczono, jak w sentencji.